

גן לאומי בית אלפא

משתלם לצאת לטבע

רכשו עכשיו מינוי וטיילו חינוך
כל השנה בשמורות הטבע
ובגנים הלאומיים

בן אדם למקום

www.parks.org.il | *3639 |

אתרים נוספים בקרבת מקום:

גן לאומי
בית שאן

⌚ 20 דקות נסיעה

גן לאומי
גן השלושה
(סחנה)

⌚ 10-20 דקות נסיעה

גן לאומי
מעין חרוד

⌚ 20 דקות נסיעה

אתר
נמצא
כאן

ברוכים הבאים לגן לאומי בית אלפא

שרידי בית-הכנסת עתיק, מהמאה ה-6 לסה"נ, נמצאים באדמות קיבוץ חפצי-בה שלרגלי הגלבוע. המקום נקרא בערבית ח'רבת בית אילפא, כנראה על שם בית אלפא הקדומה (כשמו של הקיבוץ השכן). רצפת הפסיפס שבמקום היא אחת היפות והשלמות שנתגלו בישראל.

חורבות בית-הכנסת נתגלו בשנת 1928 בידי אנשי קיבוץ חפצי-בה. האתר נחפר במלואו, בשנת 1929, בידי אליעזר ליפא סוקניק, מהאוניברסיטה העברית בירושלים. בחפירות בדיקה שנעשו בשנת 1962 נתגלה שבת-הכנסת עמד בין מבנים נוספים.

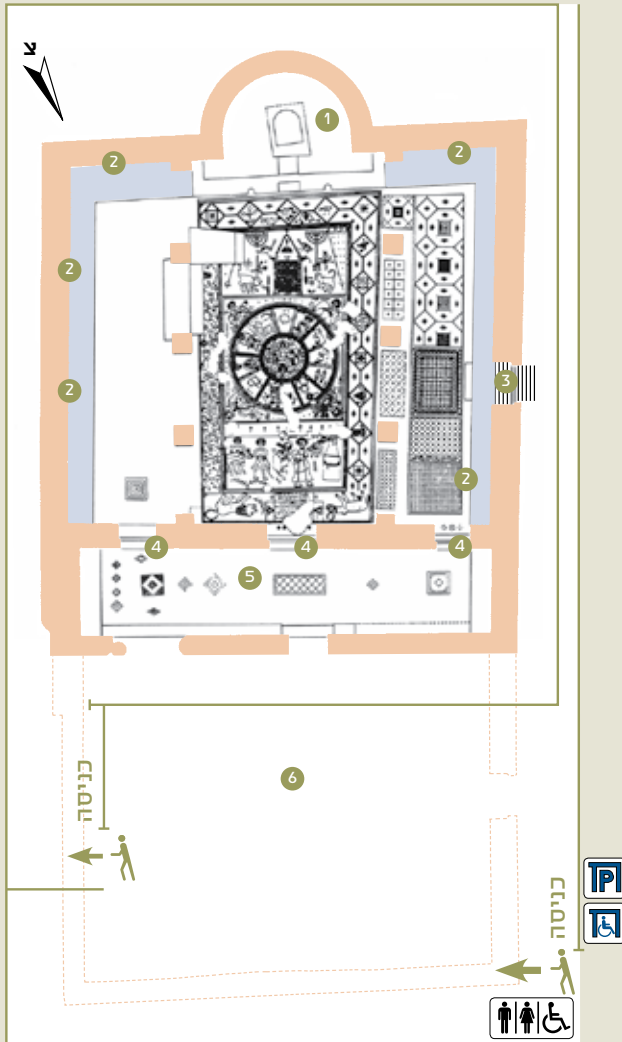
המבנה המקורי כלל אולם מלבני, יציע, חצר (אטריום), פרוזדור וחדר נספח. המבנה ניצב בכיוון דרום-מערב ופונה לעבר ירושלים. מבנה בית-הכנסת כולל אולם מרכזי ושני אולמות צד (סיטראות) המופרדים מהאולם בשתי שורות עמודים. בקיר הדרומי אפסיס (גומחה עגולה-למחצה הבולטת אל מחוץ לבניין) אשר בה עמד, כנראה, ארון הקודש. עזרות הנשים היו כנראה ביציע, מעל אולמות הצד. במרכז האפסיס, מתחת לארון הקודש, מצאו החופרים בור קטן מכוסה בלוחות אבן, ששימש גניזה של בית-הכנסת. המבנה היה מכוסה גג רעפים ששרידיהם נמצאו באולם המרכזי.

כל שטח בית-הכנסת היה מכוסה בפסיפס מהודר, שהשתמר היטב, מלבד חלקו המזרחי. העיטור המרכזי נמצא באולם התווך. בחלק העליון של הפסיפס, הסמוך לארון הקודש, מתוארים סמלים של עבודת הקודש היהודית – ארון קודש ומשני צדיו אריות, ציפורים ומנורות, ומסביבו תיאורי חיות, פירות ודגמים גיאומטריים. במרכז הפסיפס – גלגל המזלות עם סמלי החודשים ושמותיהם בעברית ובארמית. במרכזו של הגלגל נראה אל השמש הליוס, נישא במרכבה הרתומה לארבעה סוסים. בארבע הפינות – דמויות של נשים המייצגות את עונות השנה. בחלק התחתון של הפסיפס – תיאור עקדת יצחק, בליווי פסוקים בעברית. באחת מכתובות הפסיפס נרשם כי הרצפה הותקנה בידי האומנים מריאנוס ובנו חנינא, בימיו של הקיסר (יוסטינוס הראשון), כלומר, בין השנים 517-528 לסה"נ.

גלגל המזלות הוא תיאור אלילי, אך הימצאותו בפסיפס היא לצורכי קישוט בלבד, שכן בתקופה האמורה איבדה עבודת האלילים את משמעותה. בין הממצאים החשובים שהתגלו בחפירות יש לציין מטבעות ברונזה מהתקופה הביזנטית, שנתגלו בבור הגניזה ואשר הוטבעו במאות ה-4 עד ה-6 לסה"נ. בית-הכנסת נהרס, כנראה, ברעידת אדמה בסוף המאה ה-6 לסה"נ.

רשות הטבע והגנים שחזרה את האתר חלקית ובנתה מבנה מקורה מעל לרצפת הפסיפס.

לרשות המטייל אמצעי המחשה מודרניים, המוסיפים על חווית הביקור: מודל, לוחות הסבר וסרט שזכה בתחרות של סרטי חינוך.

מקרא

① אפסיס	④ שלושת פתחי הכניסה
② ספסלים	⑤ פרוזדור (נארטקס)
③ מדרגות לקומה השנייה (עזרות הנשים)	⑥ חצר (אטריום)